FARAGHA YA DIGITALI: UKIUKAJI WA DATA

Warsha iliyoundwa na Yusuf Ganyana (twitter.com/flesymz) kwa ajili ya DiGITAL YOU 2022 (#DigitalYou)

Muda: Dakika 90

Swali muhimu

Je, tunaweza kuchukua hatua gani ili kupunguza ufikiaji usioidhinishwa wa data yako?

Lengo Kuu

Katika kipindi hiki, washiriki watajifunza jinsi ya kuwa safu yao ya kwanza ya ulinzi katika kuzuia ukiukaji wa taarifa binafsi.

Matokeo ya Kujifunza

Kufikia mwisho wa somo, washiriki wataweza:

- Punguza ukiukaji wa data kwa kuweka data zao salama
- Kutambua wakati kitu kibaya kikitokea
- Jibu haraka ili kupunguza athari

Nyenzo za Kikao cha Mafunzo:

- Projekta na slaidi za uwasilishaji
- Tini za uwasilishaji endapo hakuna projekta
- Nakala za ratiba ya warsha
- Nakala za takrima na maagizo ya shughuli
- Vifaa vya kuandikia: mabango, kalamu za rangi ya chaki, kalamu, madaftari, noti zenye kunata
- Nakala ya karatasi ya mahudhurio
- Nakala za fomu ya idhini ya picha
- Nakala za fomu ya tathmini/utafiti

MUHTASARI WA MAFUNZO

Taarifa ya kibinafsi ndiyo dhahabu mpya katika enzi ya kidijitali. Hata hivyo, ikizingatiwa kwamba makosa ya kibinadamu na makosa ya uaminifu katika ukiukaji wa data huchangia 90% ya mashambulizi yote ya mtandaoni, ni muhimu tuanze na mafunzo ya uhamasishaji wa usalama wa mtu binafsi ikiwa tunataka kuimarisha hatua za usalama ambazo tayari zimetumika. Sio tu kwamba hii itapunguza ufikiaji usioidhinishwa wa taarifa ya kibinafsi, lakini pia itaruhusu utambuzi na majibu ya uvujaji wa haraka na bora zaidi.

Warsha hii iliongozwa na Tactical Tech Digital Enquirer kit.

Aina ya warsha: Nje ya mtandao

MAELEZO YA UWEZESHAJI

UTANGULIZI - Dakika 10

- Mwenyeji anafafanua kanuni za utunzaji wa nyumba kama vile:
  - Mahali pa maliwato
  - Matumizi ya simu za mkononi
  - Idhini ya picha,
  - Kusaini karatasi ya mahudhurio
  - Shiriki ratiba ya warsha
- Mwenyeji kuwakaribisha wawezeshaji
- Mwezeshaji kujitambulisha, atoe muhtasari mfupi wa warsha yaani kichwa, malengo, na matokeo yanayotarajiwa.
- Mwezeshaji atoe muhtasari mfupi wa Tactical Tech na TAASISI ya GOETHE.

KICHOCHEO – Dakika 5

[KUMBUKA] Unaweza kutumia aina ya kichocheo hapa chini au kichocheo kingine chochote ambacho kinaweza changamsha washiriki na wanaweza kukihusisha nacho.

HADITHI ZA KUSISIMUA
[ONESHA]
Kuajiri mtu wa kujitolea kutoka miongoni mwa washiriki; ikiwa una msaidizi mwenza, hiyo ni bora zaidi.

Kwa upande mwingine, jitambulishe kwa jina la kwanza, kisha muulize mwenzako/mtolee maswali matatu rahisi kuhusu historia yao. Tazama hapa chini maswali ya mfano:

a. Je, ni ipi kati ya lakabu zako nyingi unayoipenda zaidi?
b. Je, una mtu mashuhuri unayempenda?

c. Je, unashiriki siku ya kuzaliwa na mtu yupi mashuhuri?
d. Ulizaliwa katika mji gani?
e. Likizo yako ya kwanza ilikuwa wapi?
f. Nambari yako ya kwanza ya simu ilikuwa ipi?
g. Wazazi wako walikutana wapi mara ya kwanza?
h. Jina la mnyama wako wa nyumbani wa kwanza lilikuwa lipi?

Sasa [**KARIBISHA**] washiriki kujiunga.

[**HIMIZA**] washirikiane na mtu waliyekutana naye kwenye warsha leo ili kichocheo kiwe na ufanisi.

Kisha, wapongeze kwa jukumu lao kama wahandisi wa kijamii.

[SISITIZA] Inawezekana pia kufichua habari za kibinafsi bila kufahamu zimeibiwa.

[ELEZA] Maswali uliyoulizwa yanaweza kuonekana rahisi, lakini unafichua maelezo ya kibinafsi ambayo yanaweza kutumika kuweka upya nenosiri lako au kupata ufikiaji wa akaunti yako bila kujua nenosiri.

[WAKUMBUSHE] wakae tayari wakati wote, haswa ikiwa mhusika anadhibiti hisia zao, kama walivyofanya katika kisa hiki kwa kuwakengeusha na kutamani.

– SOMO KUU –

Dakika 60

[KUMBUKA] Sitisha mara kwa mara ili kuhakikisha kuwa dhana inaeleweka

[ULIZA] Data ni nini; taarifa binafsi?

[HIMIZA] wataje baadhi ya taarifa za kibinafsi ambazo huenda wanaifahamu: Inaweza kusaidia kuwauliza watoto waandike kwenye chati mgeuzo au madokezo ya kunata aina tofauti za data (jina, anwani, umri, alama za vidole, uso, n.k.) ili kwamba wanaweza kuona

ni kiasi gani kila kitu ni data na jinsi ilivyo ya kibinafsi (uzito, hali ya afya, mapato, n.k.)

Ufafanuzi wa mfano

Data ni mkusanyo wa ukweli, ilhali data ya kibinafsi ni taarifa ambayo humtambulisha mtu binafsi.
[**SIMAMA**] Maswali?
[ULIZA] Ukiukaji ni nini?
[WAHIMIZE] kutaja aina chache za ukiukaji wanaofahamu; kwa mfano, wanaweza kufafanua ukiukaji kama mtu anayeiba pesa kutoka kwa benki au kupata ufikiaji wa nyumba yake.

[SIMAMA] Maswali?

ELEZA

[ULIZA] Ukiukaji wa taarifa ya kibinafsi ni nini?*Kumbuka: Eleza hadithi ambayo wanaweza kuhusiana nayo.*

Kwenye Digital Inquiry Kit, kuna sehemu Lina anaiacha simu yake bila mtu, zingatia, hajaweka neno la siri la kufunga na mtu yeyote mwenye nia ovu angeweza kupata taarifa kirahisi kama vile mawasiliano ya Lina na marafiki wa Junior, kwa kupindisha ili kuendana na ajenda zao, na kuvujisha kwa makusudi kwa umma. Hii inaweza kuwa na matokeo mabaya kwa pande zote zinazohusika.

Kama ufuatiliaji wa hadithi hii, unaweza kuhusisha uvunjaji wa data na watu ambao hawajaidhinishwa wanaoiba au kupata kwa bahati mbaya ufikiaji wa taarifa nyeti au za siri kwa kunakili, kutuma, kutazama au kuitumia.

[SISITIZA] kwamba ukiukaji wa taarifa hutokea kutokana na dosari za kiteknolojia na tabia ya mtumiaji. Kwa hiyo, jitihada zote zinapaswa kulenga katika kuimarisha vipengele hivi viwili.

[SIMAMA] Maswali?

[ULIZA] Ni ipi baadhi ya mifano ya ukiukaji wa taarifa ya kibinafsi?

[SHIRIKI] sampuli za mifano ifuatayo kuhusu jinsi taarifa nyeti za kibinafsi zinavyoathiriwa

1. Mtu ambaye hajaidhinishwa anapata ufikiaji wa kompyuta yako mpakato au akaunti ya barua pepe.
2. Kutuma barua pepe iliyo na maelezo ya kibinafsi kwa mpokeaji asiye sahihi.
3. Barua pepe nyingi inayotumia 'kwa' au 'cc' lakini inapaswa kuwa imetumia 'bcc' (nakala ya kaboni isiyoonekana).
4. Mfanyakazi asiyeridhika anakili orodha ya watu wanaowasiliana naye kwa matumizi ya kibinafsi.
5. Urekebishaji usioidhinishwa wa data ya kibinafsi k.m. usimbaji fiche wa programu hasidi.
6. Kuibiwa au kupoteza kifaa cha kompyuta au hifadhi ambacho hakijasimbwa na kufungwa, kama vile diski mweko, komputa mpakato, au kifaa cha mkononi.

[SIMAMA] Maswali?

[ULIZA] Je, mtu anaweza kufaidika vipi kwa kuiba taarifa zako ya kibinafsi?

Majibu ya sampuli

- Kuuza taarifa yako: Wahalifu wa mtandao wanavutiwa na uvunjaji wa taarifa kwa sababu wana faida kubwa. Taarifa iliyoibiwa inauzwa kwenye mtandao wa wahalifu ili kutumika kutekeleza uhalifu zaidi.
- Kuiba utambulisho: Hutumika kupata manufaa kwa gharama ya mwathirika, kama vile kuchukua mkopo kwa jina lake au kuchukua akaunti (nambari ya simu ya rununu)
- Mara nyingi hutumika kumharibia sifa mhusika
- Programu hasidi: Wadukuzi huwalaghai waathiriwa ili wapate faida nzuri kwenye uwekezaji wao wa wakati.
- Kwa sababu wanaweza, kwa mfano, kuchukua udhibiti wa mitandao ya kijamii ya watu mashuhuri ili kupata umaarufu.
- Pata ufikiaji wa vifaa vyako kwa uchimbaji wa bitcoin.

[ULIZA] Ukiukaji wa data hutokeaje?

[SISITIZA] Inategemea jinsi ufikiaji umepatikana kwa data yako

[SHIRIKI] mifano ifuatayo

• Shambulio la udukuaji dhidi ya mfumo wa uendeshaji uliopitwa na wakati
• Nywila dhaifu ambazo zinaweza kudukuliwa au kubahatisha.
• Mashambulizi ya programu hasidi k.m. spyware.
• Virusi vinaweza kutumwa kupitia vipakuliwa kutoka kwa tovuti iliyoathiriwa k.m. programu hasidi.
• Ikiwa shirika litashindwa kuweka hatua dhabiti za usalama ili kulinda taarifa zako, na kwa sababu hiyo, mashambulizi ya mtandaoni kwenye huduma hiyo yatahatarisha taarifa zako.
• Uhandisi wa kijamii: udanganyifu wa kisaikolojia wa watu wanaotumiwa na wahalifu na wahalifu wa mtandao kuwalaghai watumiaji kufichua habari nyeti.

[SIMAMA] Maswali?

Zoezi

[HIMIZA] washiriki ili kulinganisha maneno muhimu

[KUMBUKA] Ni bora ikiwa wanafanya kazi wawili wawili.

NENO MUHIMU	MAELEZO
Spyware	Aina ya programu hasidi inayozuia ufikiaji wa mfumo wa kompyuta hadi ada ilipwe.
Pharming	Hutokea wakati mshambuliaji anatuma barua pepe au aina nyingine ya mawasiliano akijifanya kuwa huluki au mtu anayeheshimika; inawajibika kwa 90% ya ukiukaji wa data.
Phishing	Programu yoyote iliyoundwa kwa makusudi kusababisha uharibifu wa kompyuta
Malware	Imeundwa kupata data bila idhini ya mtumiaji.
Ransomware	Tabia ya ulaghai ya kuwaelekeza watumiaji wa mtandao kwenye tovuti ya uwongo ambayo inaiga mwonekano wa tovuti halali, ili kupata taarifa za kibinafsi.

[SHIRIKI] majibu yafuatayo

- Spyware: Iliyoundwa ili kupata data bila idhini ya mtumiaji.

- Pharming: Tabia ya ulaghai ya kuwaelekeza watumiaji wa mtandao kwenye tovuti ya uwongo ambayo inaiga mwonekano wa tovuti halali, ili kupata taarifa za kibinafsi.
- Phishing: Hutokea wakati mshambuliaji anatuma barua pepe au aina nyingine ya mawasiliano akijifanya kuwa huluki au mtu anayeheshimika; inawajibika kwa 90% ya ukiukaji wa data.
- Malware: Programu yoyote iliyoundwa kwa makusudi kusababisha uharibifu wa kompyuta
- Ransomware: Aina ya programu hasidi inayozuia ufikiaji wa mfumo wa kompyuta hadi ada ilipwe.

[SIMAMA] Maswali?

Mapumziko

[SIMAMA] Chukua mapumziko, vinginevyo washirikishe washiriki kwa kuwachangamsha

Mfano wa kichangamshi
Mchezo wa kuhesabu
[KUMBUKA] Hili si zoezi la mtu binafsi lakini la kikundi.

[ONESHA]
• Inua mkono wako wa kulia juu ya kichwa chako na utikise mara nne.
• Inua mkono wako wa kushoto juu ya kichwa chako na utikise mara nne.
• Inua mguu wako wa kulia na uutikise mara nne.
• Inua mguu wako wa kushoto na uutikise mara nne.
• Rudia mchakato huo, lakini wakati huu punguza hesabu kwa moja, hivyo uhesabu hadi tatu, ikifuatiwa na mbili kisha moja.
Sasa [**WAALIKE**] washiriki kushiriki.
[**WAKUMBUSHE**] kwamba mshiriki yeyote akifanya vibaya, hesabu itaanza tena.

[ULIZA] Ukiukaji wa taarifa huathiri vipi mwathiriwa?

[SHIRIKI] majibu yafuatayo
Matokeo yafuatayo yanaweza kutokea kulingana na aina ya taarifa inayohusika:

- Uharibifu au uvujaji wa taarifa za siri, jambo ambalo linaweza kuharibu sifa yako hadi kufanya iwe vigumu kupata ajira.
- Wizi wa haki miliki unaweza kusababisha hasara kubwa ya kifedha kutokana na upotevu wa mapato yanayotokana na ubunifu/bidhaa zako.
- Ikiwa wewe ndiye mlinzi wa taarifa za watu wengine, unaweza kukabiliwa na masuala ya kisheria na fidia kwa wale walioathirika.
- Ukiukaji wa taarifa ya kifedha unaweza kuwa mbaya kwa mtu binafsi, na kufuta akiba yake yote.
- Wizi wa utambulisho unaweza kusababisha matatizo mbalimbali, ikiwa ni pamoja na madeni. Inaweza pia kukuweka kwenye rada ya polisi kutokana na ulaghai.

[KIDOKEZO ENDELEVU] Washauri washiriki waangalie https://haveibeenpwned.com/ ili kuona kama akaunti zilizounganishwa na barua pepe zao zimeathirika (zana hii hukagua ukiukaji wa data uliopo wa anwani yako ya barua pepe na kuripoti kilichovuja).

[SIMAMA] Maswali?

[ULIZA] Je, unapaswa kufanya nini ukiukaji unapotokea?

Zoezi

[HIMIZA] washiriki ili kulinganisha matukio na hatua inayofaa.

[KUMBUKA] Ni bora ikiwa wanafanya kazi wawili wawili.

TUKIO	KITENDO
Hifadhi rudufu yako ya taarifa ya kibinafsi iliyosimbwa kwa njia fiche kwenye diski mweko imeibiwa.	Weka upya nenosiri la akaunti iliyoathiriwa haraka iwezekanavyo, na uchukue tahadhari nyingine yoyote muhimu ili kupunguza hatari.
Jina lako la mtumiaji, nenosiri, na historia ya ununuzi imechapishwa	Piga simu kwa laini yao ya huduma kwa wateja ili kuripoti uvunjaji wa

mtandaoni kama matokeo ya udukuzi wa huduma ya mtandaoni ambayo unajiandikisha.	data.
Unapata taarifa ya benki kwa mtu mwingine.	Taarifa haijaathiriwa mradi tu imesimbwa kwa msimbo fiche.

[SHIRIKI] majibu yafuatayo

TUKIO	KITENDO
Hifadhi rudufu yako ya taarifa ya kibinafsi iliyosimbwa kwa njia fiche kwenye diski mweko imeibiwa.	taarifa haijaathiriwa mradi tu imesimbwa kwa msimbo fiche.
Jina lako la mtumiaji, nenosiri, na historia ya ununuzi imechapishwa mtandaoni kama matokeo ya udukuzi wa huduma ya mtandaoni ambayo unajiandikisha.	Weka upya nenosiri la akaunti iliyoathiriwa haraka iwezekanavyo, na uchukue tahadhari nyingine yoyote muhimu ili kupunguza hatari.
Unapata taarifa ya benki kwa mtu mwingine.	Piga simu kwa laini yao ya huduma kwa wateja ili kuripoti uvujaji wa data.

[SHIRIKI] mifano zaidi

- Ikiwa unashuku ukiukaji unaohusisha maelezo yako ya kifedha, ijulishe benki yako na ufuatilie akaunti yako kwa shughuli yoyote isiyo ya kawaida.
- Hakikisha kuwa kila akaunti yako ina nenosiri thabiti na la kipekee. Ikiwa ulitumia nenosiri kutoka kwa akaunti iliyoathiriwa kwenye akaunti nyingine yoyote, ibadilishe haraka.
- Jaribu kubaini ni taarifa gani inaweza kuwa imeibiwa.
- Wajulishe familia na marafiki kuwa macho.
- Baada ya ukiukaji wa data, usijibu maombi ya taarifa ya kibinafsi moja kwa moja; inaweza kuwa shambulio la uhandisi wa kijamii.

[SIMAMA] Maswali?

[ULIZA] Je, tunawezaje kupunguza ukiukaji wa usalama?

[SHIRIKI] mifano ifuatayo

- Hakikisha kila akaunti yako ina nenosiri la kipekee; manenosiri yanapendekezwa.
- Usifungue barua pepe kutoka kwa vyanzo visivyojulikana.
- Linda vifaa vyako kwa mchanganyiko wa maunzi na programu ya kuzuia wizi.
- Hakikisha diski kuu ya zamani/kompyuta imefutwa ipasavyo kabla ya kutupa.
- Tengeneza nakala salama za mara kwa mara za faili zako ili kupunguza athari mbaya za shambulio la programu hasidi.
- Tumia mbinu ya kufunga skrini na usasishe programu ya simu yako.
- Haupaswi kufungua kifaa chako na kupata udhibiti kamili juu ya mfumo wake wa uendeshaji
- Tumia programu ya kuzuia virusi na programu hasidi kulinda kompyuta yako na vifaa vingine.
- Shiriki maelezo kidogo ya kibinafsi iwezekanavyo katika kikoa cha umma.
- Sita na utafakari kabla ya kubofya ili kuepuka kubofya kiungo cha ukurasa fulani wa wavuti.

[ASHIRIA] Muunganisho salama (HTTPS au cheti cha SSL) hauhakikishi usalama na uaminifu wa tovuti. Ukweli, tovuti hasidi, haswa tovuti za kuhadaa ili kupata maelezo ya kibinafsi, zinazidi kutumia HTTPS.

[PENDEKEZA] washiriki wachunguze kutumia kaulisiri zinazozalishwa na programu maalumu katika https://www.eff.org/dice

MASWALI NA MAJIBU

[ULIZA] Je, una maswali gani kwangu?

[ALIKA] na uwahimize washiriki kuuliza maswali au kutafuta ufafanuzi kwa hatua ambayo haikuwa wazi au kwa kiasi fulani, matarajio ambayo hayajatimizwa.

– HITIMISHO –

Dakika 10

Ingawa hatuko salama kutokana na ukiukaji wa taarifa, tabia nzuri za usalama wa kompyuta na ufahamu wa mtumiaji zinaweza kupunguza

uwezekano wetu na kukusaidia kunusurika ukiukaji na usumbufu mdogo. Kwa mfano, jinsi ambavyo hungeacha mlango wako wa mbele wazi siku nzima kwa mtu yeyote kuingia ndani, unapaswa kuweka data yako ya kibinafsi salama kwa kutoacha madirisha au milango yoyote wazi kwa mdukuzi kupita.

Katika warsha hii, tulizungumza kuhusu:-

- Data ni nini; taarifa binafsi?
- Ukiukaji ni nini?
- Ukiukaji wa taarifa ya kibinafsi ni nini?
- Je, mtu anaweza kunufaika vipi kwa kuiba data yako ya kibinafsi?
- Je, uvunjaji wa taarifa hutokeaje?
- Je, uvunjaji wa data huathirije mwathirika?
- Unapaswa kufanya nini wakati uvujaji hutokea?
- Unawezaje kupunguza ukiukaji wa usalama?

Malizia

[SAMBAZA] fomu ya tathmini na uwape muda wa kuikamilisha.

[KUMBUKA] Kusanya fomu kabla hawajaondoka**.**

[WASHUKURU] kwa ushiriki wao, na **[WAHIMIZE]** kushiriki yale ambayo wamejifunza na familia na marafiki.

- MWISHO